

Przypisy

Wykaz skrótów cytowanych źródeł

- Adam Brem. – *Adami Bremensis gesta Hammaburgensis ecclesiae pontificum*. wyd. B. Schmeidler, Hannover 1917.
- BHS – „Biuletyn Historii Sztuki”, Warszawa 1950–
- CDBoh – *Codex diplomaticus et epistolaris Regni Bohemiae*. wyd. G. Friedrich. t. I–II. Praha 1904–1912.
- CPH – „Czasopismo Prawno-Historyczne”. Poznań 1948–
- Długosz – J. Długosi, *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, Warszawa 1961–; cytaty polskie wg: J. Długosza *Roczniki, czyli Kroniki sławnego Królestwa Polskiego*, przełożyli: S. Gawęda, Z. Jabłoński, A. Jachelson, J. Radziszewska, K. Stachowska, A. Strzelecka, przekład przejrzał M. Plezia, Warszawa 1962–
- DOI – *Diploma Ottonis I*. w: MGH, *Diplomata regum et imperatorum Germaniae*, t. I. Hannover–Leipzig 1879.
- Ebo – *Ebonis Vita sancti Ottonis episcopi Babenbergensis*, wyd. J. Wikarjak, K. Liman, w: MPH SN, t. VII, z. 2, Warszawa 1969.
- Gall – *Galli Anonimi Cronica et gesta ducum sive principum Polonorum*, wyd. K. Maleczyński, w: MPH SN, t. II, Kraków 1952; cytaty polskie wg: Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, przełożył R. Grodecki, przekład przejrzał M. Plezia, Wrocław 1968.
- Helmold – *Helmoldi presbyteri Bozoviensis Chronica Slavorum*, wyd. B. Schmeidler, Hannover 1937; cytaty polskie wg: *Helmolda Kronika Słowian*, przełożył J. Strzelczyk, Warszawa 1974.
- Herbord – *Herbordi Dialogus de vita et operibus beati Ottonis Babenbergensis episcopi*, wyd. J. Wikarjak, K. Liman, w: MPH SN, t. VII, z. 3 Warszawa 1974.
- Ibrahim – *Relatio Ibrahim Ibn Jakub de itinere Slavico. quae traditur apud al-Bekri*, wyd. T. Kowalski, w: MPH SN, t. I; cytaty polskie wg: tamże, przełożył T. Kowalski, Kraków 1946.
- KH – „Kwartalnik Historyczny”, Lwów 1887–1939, Kraków 1946–1949, Warszawa 1951–
- KHKM – „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa 1953–
- KKK – *Kodeks dyplomatyczny Katedry Krakowskiej Św. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, t. I–II, Kraków 1874–1883.
- KMp – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, wyd. F. Piekosiński, t. I–IV, Kraków 1876–1905.
- KMaz – *Kodeks dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego*, wyd. J.T. Lubomirski, Warszawa 1863.
- Kosmas – *Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum*, wyd. B. Bretholz, w: MGH NS, t. II; cytaty polskie wg: *Kosmasa Kronika Czechów*, przełożyła M. Wojciechowska, Warszawa 1968.
- KPol – *Kodeks dyplomatyczny Polski*, wyd. L. Rzyszczewski i in., t. I–IV, Warszawa 1847–1887.
- KŚl – *Kodeks dyplomatyczny Śląska*, wyd. K. Maleczyński, t. I–III, Wrocław 1956–1964.
- KTyn – *Kodeks dyplomatyczny klasztoru tynieckiego*, wyd. S. Kętrzyński, S. Smolka, Lwów 1875.
- KWp – *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, wyd. I. Zakrzewski, F. Piekosiński, t. I–V, Poznań–Kraków 1877–1908.

Przypisy

- KrWp – *Chronica Poloniae Maioris*, wyd. B. Kürbis, w: MPH SN, t. VIII: cytaty polskie wg: *Kronika Wielkopolska*, przetłumaczył K. Abgarowicz, Warszawa 1965.
- Księga Henrykowska – *Księga Henrykowska*, wyd. R. Grodecki, Poznań 1949: cytaty polskie wg.: tamże, przełożył R. Grodecki.
- MGH NS – *Monumenta Germaniae Historica, Nova Series*, Berlin 1922–
- MGH SS – *Monumenta Germaniae Historica, Scriptores*, t. I–XXXII, Hannover–Leipzig 1826–1934.
- Monachus Prief. – *S. Ottonis episcopi Babenbergensis vita Priefflingensis*, wyd. J. Wikarjak, K. Liman, w: MPH SN, t. VII, z. 1, Warszawa 1966.
- MPH – *Monumenta Poloniae Historica*, t. I–VI, Lwów–Kraków 1864–1893.
- MPH SN – *Monumenta Poloniae Historica, Series Nova*, Kraków–Warszawa 1946–
- MPPal – *Monumenta Poloniae Paleographica*, wyd. S. Krzyżanowski, t. I–II, Kraków 1907–1910.
- MPVat – *Monumenta Poloniae Vaticana*, wyd. J. Ptasnik, t. I–III, Kraków 1913.
- M. Wincenty – *Magistri Vincentii Chronicon Polonorum*, wyd. A. Bielowski, w: MPH, t. II, Lwów 1872: cytaty polskie wg: *Mistrza Wincentego Kronika Polska*, przełożyli: K. Abgarowicz i B. Kürbis, Warszawa 1974.
- Najstarszy zwód – *Najstarszy zwód prawa polskiego*, wyd. J. Matuszewski, Warszawa 1959.
- PH – „Przegląd Historyczny”, Warszawa 1905–
- PrUB – *Preussisches Urkundenbuch*, wyd. R. Philippi i in., t. I, cz. 1, Königsberg 1882.
- Prawda Russkaja – *Prawda Russkaja*, wyd. pod red. B. D. Grekowa, t. I–III, Moskwa 1940–1963.
- PSB – *Polski Słownik Biograficzny*, Kraków 1935–
- PSRL – *Połnoje Sobranije Russkich Latopisiej*, Petersburg–Leningrad 1841–
- PUB – *Pommersches Urkundenbuch*, t. I, wyd. R. Klempin, Stettin 1868, t. I–III, wyd. R. Prümers, Stettin 1881–1888.
- PWL – *Powiest' wremiennych let*, wyd. D.S. Lichaczew, B.A. Romanow, Moskwa 1950; cytaty polskie wg: F. Sielicki, *Powieść lat minionych*, Wrocław 1968.
- RAU – *Rozprawy (Polskiej) Akademii Umiejętności*, Kraków 1874–1952: filol. – Wydział Filologiczny, hf – Wydział Historyczno-Filozoficzny, mp – Wydział Matematyczno-Przyrodniczy.
- RDSG – „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”, Lwów 1931–1939, Poznań 1946–
- Rudolf – *Katalog magii Rudolfa*, wyd. E. Karwot, Wrocław 1955.
- Saxo – *Saxonis Grammatici Gesta Danorum*, wyd. J. Orlik i H. Raeder, Kopenhaga 1931: cytaty polskie wg: Saxo Gramatyk, *O wierzeniach i kulcie pogańskim na Rugii*, w: G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów*, Warszawa 1954.
- SUB – *Schlesisches Urkundenbuch*, wyd. H. Appelt, t. I, Wien–Köln–Graz 1971.
- SPPP – *Starodawne prawa polskiego pomniki*, wyd. A. Helcel, t. I–II, Warszawa–Kraków 1856–1870.
- SSRHung – *Scriptores rerum Hungaricarum*, t. I–II, Budapest 1937–1938.
- SSRSil – *Scriptores rerum Silesiacarum*, t. I–XVII, Breslau 1835–1913.
- SSS – *Słownik starożytności słowiańskich*, Wrocław 1961–
- Statuty św. Stefana – *S. Stephanus I rex Hungariae. Leges sive Decretorum libri duo*, w: A. F. Gombos, *Catalogus Fontium Historiae Hungaricae*, t. III, Budapest 1938.
- SŻ – „Studia Źródłoznawcze”, Warszawa 1957–
- Thietmar – *Thietmari Chronicon*, wyd. R. Holtzmann, Berlin 1935: cytaty polskie wg: Thietmara *Kronika*, przekład: M. Z. Jedlicki, Poznań 1953.
- Widukind – *Widukindi monachi Corbeiensis Rerum gestarum Saxoniarum libri tres*, wyd. P. Hirsch, Hannover 1935.
- WN – „Wiadomości Numizmatyczne”, Warszawa 1957–

Przypisy

Polska w geografii kulturowej średniowiecznej Europy

- ¹ Gall, I, przedmowa, tłum. s. 9.
- ² L. Leciejewicz, *Nowy grób z importami rzymskimi w Łęgu Piekarskim*, „Archeologia”, VII, 1955, s. 102 n.
- ³ A. Kunisz, *Chronologia napływu pieniądza rzymskiego na ziemię Małopolski*, Wrocław 1969; W. Hensel, *Polska starożytna*, Wrocław 1973, s. 396.
- ⁴ A. Gieysztof, *Kultura artystyczna przed powstaniem państwa polskiego i jego rozwój w ośrodkach wczesnomiejskich*, w: *Sztuka polska przedromańska i romańska do schyłku XII w.*, pod red. M. Walickiego, Warszawa 1971, s. 23–24.
- ⁵ Gall, I, przedmowa, tłum. s. 9.
- ⁶ Ibrahim, s. 51.
- ⁷ PVL, I, s. 59 n. (pod r. 986).
- ⁸ T. Wasilewski, *Bizantyńska symbolika zjazdu gnieźnieńskiego i jej prawno-polityczna wymowa*, PH, LVII, 1966, s. 1 n.
- ⁹ Gall, I, 6.
- ¹⁰ Piotr Damiani, *Vita S. Romualdi*, MPH, I, s. 326.
- ¹¹ *List Mateusza biskupa krakowskiego do św. Bernarda*, MPH, t. II, s. 15 n.; M. Plezia, *Dzieje środowiska umysłowego w Krakowie przed założeniem uniwersytetu*, w: *Od Arystotelesa do „Złotej Legendy”*, Warszawa 1958, s. 415 n.; tenże, *List biskupa Mateusza do św. Bernarda*, w: *Prace z dziejów Polski feudalnej*, Warszawa 1960, s. 124 n.
- ¹² *Rocznik kapituły krakowskiej*, pod r. 1184, MPH SN, t. V, s. 65.
- ¹³ Gall, III, list.
- ¹⁴ Thietmar, VII, 72.
- ¹⁵ Tamże, 16.
- ¹⁶ Gall, I, 16, tłum. s. 38.
- ¹⁷ *Rocznik kapituły krakowskiej*, pod r. 1162, MPH SN, t. V, s. 61.
- ¹⁸ *Księga Henrykowska*, I, 3.
- ¹⁹ Thietmar, VI, 92, tłum. s. 448.
- ²⁰ S. Czarnowski, *Kultura*, w: *Dzieła*, Warszawa 1956, t. I, s. 55.

Troska o pożywienie

- ¹ Gall, I, 27, tłum. s. 57.
- ² Tamże, I, 1–2.
- ³ Kosmas, I, 6.
- ⁴ H. Łowmiański, *Dynastia Piastów we wczesnym średniowieczu*, w: *Początki państwa polskiego. Księga tysiąclecia*, pod red. K. Tymienieckiego, 2 t., Poznań 1962, t. I, s. 122, domyślał się, że u genezy legendy leżał obrzęd intronizacyjny; J. Dowiat, *Polska – państwem średniowiecznej Europy*, Warszawa 1968, s. 83 n., traktuje zapis Galla jako euhemerystyczną interpretację plemiennego mitu, przy czym zawierać on miałby też elementy mitu płodności, związane z uroczystościami rodzinnymi.
- ⁵ O upowszechnieniu systemu przemiennie-odłogowego zob. przede wszystkim: H. Łowmiański, *Początki Polski*, t. III, Warszawa 1967, s. 223–343; o systemie żarowym: tamże, t. I, Warszawa 1963, s. 292–312; Z. Podwińska, *Więś środkowoeuropejska*, KHKM, XXIV, 1976, z. 3, s. 373–394, zwłaszcza s. 385 n., kwestionuje możliwość wystąpienia w VI–VIII w. nieregularnej dwupółowki i akcentuje znaczenie upraw ogrodowych (motykowych) obok dominacji do schyłku XII w. nieregularnego systemu przemiennie-odłogowego.
- ⁶ S. Kurnatowski, *Rozwój zaludnienia Wielkopolski zachodniej we wczesnym średniowieczu i jego aspekty gospodarcze*, w: „Archeologia Polski”, XVI, 1971, s. 465–482.
- ⁷ S. Ciszewski, *Bydło i zboże a majątek*, w: tegoż, *Prace etnologiczne*, t. II, Warszawa 1929, s. 140–143; A Brückner, *Cywilizacja a język*, Warszawa 1901, s. 25.
- ⁸ Ibrahim, s. 50.
- ⁹ Gall, I, przedmowa, tłum. s. 11.
- ¹⁰ PUB, t.I, nr 84, przekład autora.

Przypisy

- ¹¹ Na temat głodów w Europie średniowiecznej wciąż podstawowe znaczenie ma praca: F. Curschmann, *Hungersnöte im Mittelalter. Ein Beitrag zur deutschen Wirtschaftsgeschichte des 8. bis 15. Jahrhunderts*, Leipzig 1900.
- ¹² F. Bujak, *Studia nad osadnictwem Małopolski*, Kraków 1905, s. 38 n.; S. Trawkowski, *Rozwój osadnictwa wiejskiego w Polsce w XII i pierwszej połowie XIII w.*, w: *Polska w okresie rozdrobnienia feudalnego*, praca zbiorowa pod red. H. Łowmiańskiego, Wrocław 1973, s. 99 n.
- ¹³ K. Potkański, *Święto wiosenne „Stado”*, w: *Pisma pośmiertne*, t. I, Kraków 1924, s. 3–24; M. Młynarska Kaletynowa, *Targ na Zielone Świątki*, KHKM, XV, 1967, z. 1, s. 25–31; analizę współczesnych obrzędów dożynkowych w Europie dała ostatnio Z. Szyfelbein-Sokolewicz, *Plon. Obrzęd i widowisko*, Warszawa 1967.
- ¹⁴ Długosz, t. I, s. 107, n., tłum. t. I, s. 166 n.
- ¹⁵ KPol, t. III, nr 222.
- ¹⁶ E. i J. Gąssowscy, *Łysa Góra we wczesnym średniowieczu*, Wrocław 1974.
- ¹⁷ J. Sawicki, *Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne*, t. VII: *Synody diecezji poznańskiej i ich statuty*, Poznań 1952, s. 156.
- ¹⁸ Saxo, XIV, 39, tłum. s. 234.
- ¹⁹ Gall, I, 2, tłum. s. 13.
- ²⁰ Tamże.
- ²¹ Tamże, I, 15, tłum. s. 37.
- ²² Tamże, II, 23; III, 25.
- ²³ M. Wincenty, IV, 5, tłum. s. 189 n.
- ²⁴ *Vita s. Hedvigis ducissae Silesiae*, wyd. A. Semkowicz, MPH, t. IV, s. 501–655; *Vita Annae ducissae Silesiae*, wyd. tenże, tamże, s. 656–661; *Vita et miracula s. Kyngae ducissae Cracoviensis*, wyd. W. Kętrzyński, tamże, s. 662–744.
- ²⁵ *Vita s. Hedvigis...*, s. 527 n.; *Vita Annae ducissae...*, s. 658.
- ²⁶ Tacyt, *Germania*, XV, w: *Dzieła*, tłum. S. Hammer, Warszawa 1957, t. II, s. 273. O rolnictwie słowiańskim u schyłku starożytności: H. Łowmiański, *Początki Polski*, t. I, Warszawa 1963, s. 292–312; W. Łosiński, *Z badań nad strukturą gospodarstwa wiejskiego w późnej starożytności i na początku wczesnego średniowiecza na ziemiach polskich*, „Archeologia Polski”, XV, 1970, s. 519–538.
- ²⁷ T. Podwińska, *Technika uprawy roli w Polsce średniowiecznej*, Wrocław 1962, s. 109 n., 141 n.
- ²⁸ *Najstarszy zwód*, art. 27, punkt 4–5, s. 232 n.
- ²⁹ K. Lamprecht, *Deutsches Wirtschaftsleben im Mittelalter*, t. I, cz. 1, Leipzig 1886, s. 524.
- ³⁰ G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów*, Warszawa 1954, s. 144.
- ³¹ KWp, t. II, nr 607 (r. 1267): w należącej do kapituły wrocławskiej gospodarstwie w Polanowicach było wówczas 20 kaczek, 30 kur i 3 koguty.
- ³² A. Brückner, *O nazwach miejscowych*, Kraków 1935, s. 16, gdzie też zestawienie analogicznych nazw, wymienionych niżej.
- ³³ K. Buczek, *Książęca ludność służebna w Polsce wczesnofeudalnej*, Kraków 1958, s. 38–51.
- ³⁴ M. Wincenty, IV, 2.
- ³⁵ KTyn, nr 19; *Zbiór ogólny przywilejów i spominków mazowieckich*, wyd. J.K. Kochanowski, t. I, Warszawa 1919, nr 278 (zgodą ks. Konrada Mazowieckiego, by wieśniacy ze wsi duchownych mogli polować na sarny, lisy, zające i wiewiórki „tylko za pomocą sideł, nie zaś sieci”).
- ³⁶ O rozwoju zapowiedzi: K. Tymieniecki, *Procesy twórcze formowania się społeczeństwa polskiego w wiekach średnich*, Warszawa 1921, s. 224 n.; Z. Podwińska, *Zmiany form osadnictwa wiejskiego na ziemiach polskich we wcześniejszym średniowieczu*, Wrocław 1971, s. 204–226.
- ³⁷ Materiał osteologiczny najlepiej opracowany dla wykopalisk gdańskich: W. Susłowska, K. Urbanowicz, *Szczątki kostne ryb z wczesnośredniowiecznego Gdańska (X–XIII w.)*, w: *Gdańsk wczesnośredniowieczny*, t. VI, Gdańsk 1976, s. 53–65.
- ³⁸ Gall, II, 28, tłum. s. 104.
- ³⁹ M. Dembińska, *Udział zbieractwa w średniowiecznej konsumpcji zbożowej*, w: *Studia z dziejów gospodarstwa wiejskiego*, pod red. J. Leskiewiczowej, t. IX, Warszawa 1967, s. 3, 83 n.; M. Hensłowa, *Rośliny dziko rosnące w kulturze ludu polskiego*, Wrocław 1967.
- ⁴⁰ *Najstarszy zwód*, art. 17, punkt 6, s. 196 n.
- ⁴¹ Gall, II, 49, tłum. s. 129.
- ⁴² Cyt. wg: B. Krzemińska, *Vyzive ve středoveku*, w: „Československý Časopis Historický”, XII, 1964, nr 1, s. 220, przyp. 14.
- ⁴³ Gall, I, 14, tłum. s. 36–37.
- ⁴⁴ Tamże, II, 28, tłum. s. 101 n.
- ⁴⁵ K. Buczek, *Publiczne usługi transportowe i komunikacyjne w Polsce średniowiecznej*, KHKM, XV, 1967, z. 2, s. 255–299.

Przypisy

- 46 Najstarszy zwód, art. 20, punkt 2, s. 198 n. O uzyskiwaniu soli oraz handlu nią; J. Wyrozumski, *Państwowa gospodarka solna w Polsce do schyłku XIV w.*, Kraków 1968.
- 47 K. Moszyński, *Kultura ludowa Słowian*, t. I, Warszawa 1967, s. 275.
- 48 K. Buczek, *Książęca ludność...*, s. 27 n.
- 49 Kosmas, II, 14, tłum. s. 237 n.
- 50 M. Dąbrowska, *Ogrzewanie i oświetlenie wewnątrz mieszkalnych na ziemiach polskich w VI–XIII w.*, KHKM, XIX, 1971, z. 3, s. 369–398.
- 51 Kosmas, I, 6, tłum. s. 102 n.
- 52 „Pan Mikołaj zwany Pączek (Panczek)” występuje w r. 1279; o nim: A. Rutkowska-Płachcińska, *Sądeckczyzna w XIII i XIV w.*, Wrocław 1961, s. 148.
- 53 PrUB, nr 160 (r. 1249), nr 188 (r. 1252); zob. R. Grodecki, *Znaczenie handlowe Wisły w epoce piastowskiej*, w: *Studia historyczne ku czci S. Kutrzeby*, t. II, Kraków 1938, s. 299 n.
- 54 SUB, nr 291.
- 55 *Nowa księga przysłów i wyrażen przysłowiowych polskich*, pod red. J. Krzyżanowskiego, t. I, Warszawa 1969, s. 349 (hasło: „czapka”).
- 56 Zob. np. M. Heyne, *Fünf Bücher deutscher Hausalterthümer von den ältesten geschichtlichen Zeiten bis zum 16. Jahrhundert*, Leipzig 1899–1903, t. II: *Das deutsche Nahrungswesen*, Leipzig 1901, s. 323 n.; A. Waas, *Der Mensch im deutschen Mittelalter*, Graz-Köln 1964, s. 79.
- 57 KrWp, 7, tłum., s. 64 n.
- 58 PrUB, nr 39.
- 59 Gall, I, 6, tłum. s. 22–23.
- 60 KŚl, nr 104.
- 61 *Vita s. Stanislai cracoviensis episcopi (Vita maior)*, wyd. W. Kętrzyński, MPH, t. IV, s. 258.
- 62 A. Krańnicki, *Posty w dawnej Polsce*, „Collectanea Theologica”, XII, 1931, z. 2, s. 190–235, z. 3, s. 299–382.
- 63 KWp, nr 274 (r. 1248), por. tamże nr 487 (r. 1279).
- 64 Kosmas, I, 6, tłum. s. 103.

Ubiór i pielęgnacja ciała

- 1 Gall, I, 15, tłum. s. 37.
- 2 Tamże, III, 25, tłum. s. 176.
- 3 Tamże, I, 6, tłum. s. 21.
- 4 Zob. opis ibn Rosteha, niżej s. 96.
- 5 Ibrahim, s. 54.
- 6 Gall, I, 13, tłum. s. 36.
- 7 J. Kostrzewski, *Kultura prapolska*, Poznań 1947, s. 198; K. Jażdżewski, *Charakterystyka wczesnośredniowiecznych warstw kulturowych w wykopie głównym na stan. I w Gdańsku*, „Studia Wczesnośredniowieczne”, III, 1955, s. 165.
- 8 M. Heyne, *Fünf Bücher deutscher Hausalterthümer von den ältesten geschichtlichen Zeiten bis zum 16. Jahrhundert*, 1899–1903, t. III: *Körperpflege und Kleidung bei den Deutschen*, Leipzig 1903, s. 42–50, zwłaszcza s. 46.
- 9 *Urkundenbuch des Erzstiftes Magdeburg*, t. I, wyd. F. Israel i W. Möllenberg, Magdeburg 1937, nr 193.
- 10 *Vita s. Stanislai cracoviensis episcopi (Vita maior)*, wyd. W. Kętrzyński, MPH, t. IV, s. 382.
- 11 *Vita s. Hedvigis ducissae Silesiae*, wyd. A. Semkowicz, MPH, t. IV, s. 519.
- 12 M. Heyne, *Fünf Bücher deutscher Hausalterthümer...*, t. III, s. 47, przyp. 58.
- 13 *Vita s. Hedvigis...*, MPH, t. IV, s. 522.
- 14 M. Wincenty, I, 19, tłum. s. 90.
- 15 Tamże, IV, 20, tłum. s. 213.
- 16 K. Buczek, *Książęca ludność służebna w Polsce wczesnofeudalnej*, Kraków 1958, s. 35 n., 69.
- 17 G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów*, Warszawa 1954, s. 78.
- 18 *Prawa książąt mazowieckich przełożone na język polski przez Macieja z Rożana*, przedruk homograficzny, wyd. A. Piliński, Warszawa 1877, k. 93.